

ΣΕΒ

Έρευνα και Ανάλυση
Παρατηρητήριο Ανταγωνιστικότητας

Τεύχος 9
Μάιος 2003

Δελτίο Ανταγωνιστικότητας

**ΟΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΞΕΛΙΞΕΩΝ
ΤΟΥ Α΄ ΤΕΤΡΑΜΗΝΟΥ 2003
ΣΤΗΝ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ
ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ**

A. Τα δύο κύρια γεγονότα του πρώτου τετραμήνου 2003

Δύο ήταν τα κύρια γεγονότα του πρώτου τετραμήνου του 2003 (Ιανουάριος – Απρίλιος) που επηρέασαν αλλά και συνεχίζουν να επηρεάζουν την ανταγωνιστικότητα σε εθνικό, ευρωπαϊκό αλλά και διεθνές επίπεδο: Ο πόλεμος στο Ιράκ και η Διεύρυνση της ΕΕ.

1. Ο πόλεμος στο Ιράκ - Αρνητικές υπό όρους οι επιπτώσεις του

Διεθνείς εξελίξεις

Από τις αρχές του 2003, πολύ πριν αρχίσουν οι πολεμικές επιχειρήσεις, η πιθανολόγησή τους επηρέασε την συμπεριφορά των καταναλωτών, των επενδυτών και των αγορών γενικώς. Οι τιμές του πετρελαίου αυξήθηκαν αλματωδώς, κυμαινόμενες στην κλίμακα των 30 με 40 δολ. το βαρέλι¹, η τουριστική ζήτηση περιορίστηκε, οι ισοτιμίες των κύριων και δευτερευόντων νομισμάτων διαφοροποιήθηκαν σημαντικά, οι κεφαλαιαγορές επηρεάστηκαν πτωτικά. Η εμπιστοσύνη των νοικοκυριών υποχώρησε και τα επενδυτικά σχέδια των επιχειρήσεων επανεκτιμήθηκαν μέχρι να εκλείψουν οι παράγοντες αβεβαιότητας που σχετίζονταν με τον πόλεμο.

Επιπτώσεις στην Ανταγωνιστικότητα των ελληνικών επιχειρήσεων

Από μια άποψη, η ελληνική οικονομία είναι λιγότερο εκτεθειμένη στις παραπάνω επιδράσεις κυρίως επειδή ο δυναμισμός της τροφοδοτείται από παράγοντες όπως η εξέλιξη του Γ' ΚΠΣ και η προετοιμασία για τους Ολυμπιακούς Αγώνες, που επηρεάζονται λίγο μόνο από τον πόλεμο. Από μία άλλη άποψη, η μεγάλη εξάρτηση της ελληνικής οικονομίας από το πετρέλαιο και τις τιμές του σε συνδυασμό με την έλλειψη ευελιξίας στην εγχώρια οικονομική πολιτική, που δεν αφήνει περιθώρια ελιγμών που θα μπορούσαμε να τα αξιοποιήσουμε όταν παρουσιαστεί ανάγκη, καθιστά την οικονομική δραστηριότητα στην Ελλάδα πιο ευάλωτη στις ανωμαλίες που είχε ως αποτέλεσμα ο πόλεμος.

2. Η Διεύρυνση της ΕΕ - Επιτακτική η ανάγκη βελτίωσης του επιχειρηματικού περιβάλλοντος

Εξελίξεις

Στις 17 Απριλίου 2003, δέκα νέες χώρες εντάχθηκαν στην ΕΕ. Η βιομηχανία στις περισσότερες από τις χώρες αυτές παραμένει προσανατολισμένη προς τομείς χαμηλής τεχνολογίας, όπως είναι αυτοί των τροφίμων και ποτών, των κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων, των προϊόντων ξύλου και των βασικών μετάλλων. Επιπλέον το κόστος εργασίας των βιομηχανιών αυτών είναι τόσο πολύ χαμηλό που καθίσταται πρακτικά αδύνατον να τις ανταγωνιστεί η ελληνική βιομηχανία σε αυτό το επίπεδο.

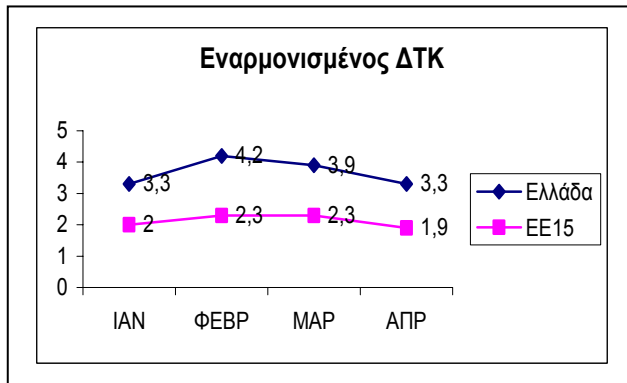
Επιπτώσεις στην ανταγωνιστικότητα των ελληνικών επιχειρήσεων

Η διεύρυνση της ΕΕ δίνει στις ελληνικές επιχειρήσεις νέες ευκαιρίες για οικονομικές συναλλαγές. Εντούτοις, ο ανταγωνισμός μέσα στα σύνορα της διευρυμένης Ευρώπης αυξάνεται. Για να καταφέρουν οι ελληνικές επιχειρήσεις να ανταγωνιστούν επιτυχώς τις υπόλοιπες επιχειρήσεις μέσα στα σύνορα της διευρυμένης Ευρώπης, πρέπει να ολοκληρωθούν οι διαρθρωτικές αλλαγές και να βελτιωθεί το επιχειρηματικό περιβάλλον ώστε οι ελληνικές επιχειρήσεις να ανταγωνιστούν όχι σε επίπεδο κόστους, αλλά σε επίπεδο καινοτόμων, διαφοροποιημένων, ποιοτικών προϊόντων και υπηρεσιών.

¹ Σήμερα τιμή του πετρελαίου κυμαίνεται στα 26,5\$ με 30 \$ το βαρέλι.

Β. Οικονομικά Μεγέθη που επηρεάζουν την Ανταγωνιστικότητα

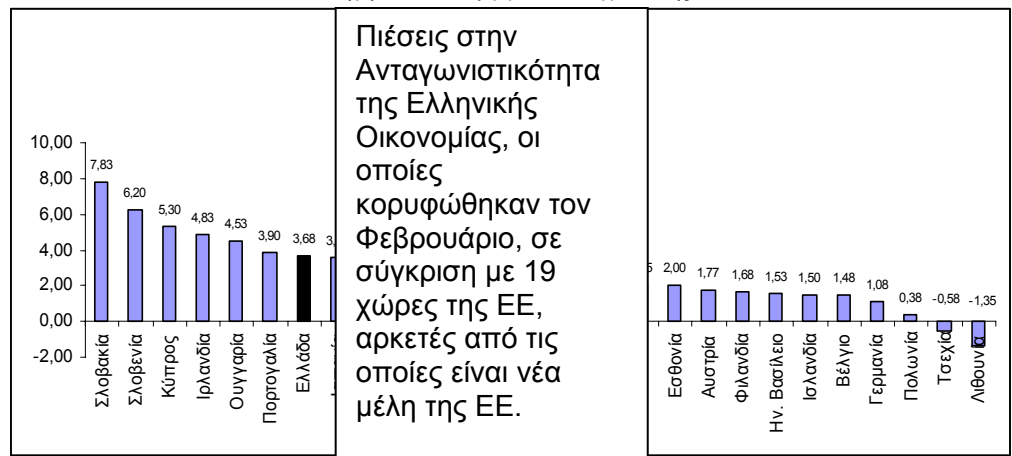
1. Πληθωρισμός: Διατήρηση σε υψηλά επίπεδα

Σύμφωνα με την Eurostat ο πληθωρισμός στην Ελλάδα (εναρμονισμένος ΔΤΚ) το 1^ο τετράμηνο 2003 κυμάνθηκε μεταξύ 3,3% και 4,2%. Συγκεκριμένα τον Ιανουάριο ήταν 3,3%, τον Φεβρουάριο 4,2%, τον Μάρτιο 3,9% και τον Απρίλιο 3,3%.

Σε σύγκριση με τις υπόλοιπες χώρες της ΕΕ, η Ελλάδα σημείωσε τον 7^ο υψηλότερο πληθωρισμό στο σύνολο των 25 χωρών μελών της ΕΕ, 1,48% πάνω από τον μέσο όρο της ΕΕ.

Πηγή: ΣΕΒ, επεξεργασία στοιχείων της Eurostat

Πηγή: ΣΕΒ, επεξεργασία στοιχείων της Eurostat

2. Αύξηση του κόστους στο σύνολο της οικονομίας – Μικρότερη πίεση κόστους στην μεταποίηση

Πτώση της ανταγωνιστικότητας κόστους της ελληνικής οικονομίας σε σύγκριση με την ΕΕ15. Ο τομέας της μεταποίησης ως περισσότερο εκτεθειμένος στον διεθνή ανταγωνισμό, σηκώνει μεγαλύτερο βάρος προσπαθώντας να περιορίσει την άνοδο του σχετικού κόστους.

Σύμφωνα με την τετραμηνιαία έκθεση της ευρωπαϊκής επιτροπής για την ανταγωνιστικότητα τιμών και κόστους (1^ο τετράμηνο 2003), τα προϊόντα και οι υπηρεσίες στο σύνολο της ελληνικής οικονομίας σε σύγκριση με τα αντίστοιχα της ευρωπαϊκής οικονομίας (ΕΕ15) έγιναν ακριβότερα κατά 2,5%. Ειδικά, τα ελληνικά προϊόντα του μεταποιητικού κλάδου σε σύγκριση με τα αντίστοιχα ευρωπαϊκά αυξήθηκαν λιγότερο 0,5%.

3. Ανατίμηση του ευρώ έναντι του δολαρίου

Πιέσεις στην ανταγωνιστικότητα της ελληνικής οικονομίας έναντι άλλων βιομηχανικών χωρών εκτός ζώνης ευρώ.

Σύμφωνα με την ευρωπαϊκή επιτροπή το ευρώ το 1^ο τετράμηνο του 2003 ανατιμήθηκε έναντι του δολαρίου περίπου κατά 7%, έναντι του γιέν κατά 4% και έναντι της στερλίνας κατά 5%.

4. Δύο φορολογικά μέτρα διευκόλυνσης της επιχειρηματικότητας

I. Απλούστευση διαδικασιών αλλαγής έδρας της επιχείρησης, έναρξης εργασιών και γνωστοποιήσεων στη Δ.Ο.Υ.

Θετική επίδραση στην ανταγωνιστικότητα των ελληνικών επιχειρήσεων. Απλοποιούνται φορολογικές διαδικασίες, αυξάνεται η διαφάνεια και μειώνεται η γραφειοκρατία. Εντούτοις, τα μέτρα βρίσκονται ακόμα στο στάδιο της αρχικής τους εφαρμογής και δεν είναι γνωστή η αποτελεσματικότητά τους στην πράξη.

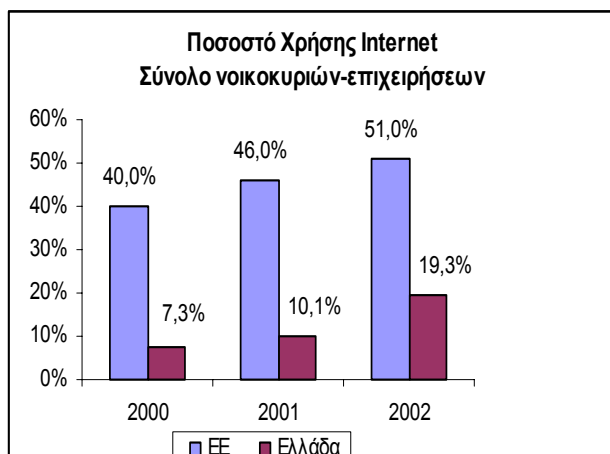
Το Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών με απόφασή του απλοποίησε τις σχέσεις επιχειρήσεων και πολιτών με τις εφορίες. Έτσι όσον αφορά την έναρξη εργασιών μιας επιχείρησης, δεν απαιτείται η επισύναψη των δικαιολογητικών, τα οποία επιδεικνύονται μόνο σε ενδεχόμενο έλεγχο. Για την δήλωση αλλαγής έδρας της επιχείρησης απαιτείται απλή υποβολή αίτησης – δήλωσης μέσω φαξ, e-mail ή ταχυδρομικά, τα υπόλοιπα δικαιολογητικά παραμένουν στην έδρα της επιχείρησης.

II. Επιτάχυνση των διαδικασιών επιστροφής ΦΠΑ στους εξαγωγείς

Θετική επίδραση στην επιχειρηματικότητα και στην ανταγωνιστικότητα των ελληνικών επιχειρήσεων.

Σύμφωνα με απόφαση του υπουργείου οικονομικών η επιστροφή ΦΠΑ στους εξαγωγείς, εφόσον προσκομισθούν τα αποδεικτικά της αξίας των προϊόντων, συμπεριλαμβανομένου του τραπεζικού εμβάσματος, θα γίνεται σε διάστημα 1-2 εργάσιμων ημερών. Αντίστοιχα για τις περιπτώσεις που δεν υπάρχει τραπεζικό έμβασμα μειώνεται ο χρόνος επιστροφής σε 2 μήνες από 6 έως 9 που ήταν προηγουμένως.

5. Περιορισμένη η χρήση του Διαδικτύου στην Ελλάδα σε σύγκριση με τον μέσο όρο της ΕΕ

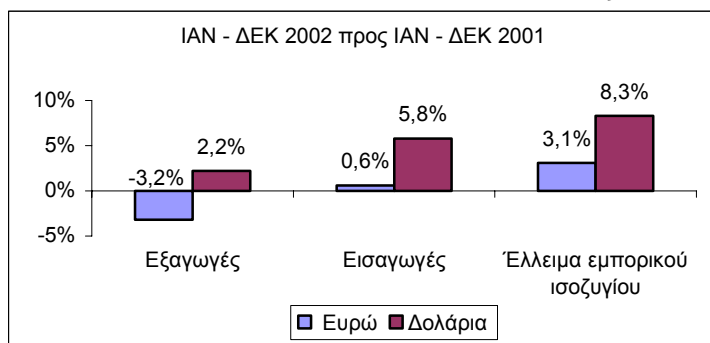
Σύμφωνα με έρευνα της Ελληνικής Στατιστικής Υπηρεσίας και στοιχεία του Ευρωβαρόμετρου το 2002 μόλις το 19,3% του συνόλου των επιχειρήσεων και των νοικοκυριών έχει σύνδεση με το Διαδίκτυο έναντι του 51% που είναι ο ευρωπαϊκός μέσος όρος. Η χρήση του Διαδικτύου έχει διπλασιαστεί από το 2000 (που ήταν μόλις 7,3%), αλλά οι προσπάθειες αυτές δεν αρκούν για να επιτευχθεί η σύγκλιση με τον ευρωπαϊκό μέσο όρο. Σύμφωνα με την ίδια έρευνα μόλις το 23,5% κάνει χρήση Η/Υ, με πρώτη την περιφέρεια Αττικής με 31,6% και δεύτερη το Νότιο Αιγαίο με 27,8%.

Πηγή: ΣΕΒ, επεξεργασία στοιχείων ΕΣΥΕ

Αρνητική επίπτωση στην ανταγωνιστικότητα των ελληνικών επιχειρήσεων. Η περιορισμένη χρήση Η/Υ και του Διαδικτύου έχει επιπτώσεις στην παραγωγικότητα, την καινοτομία αλλά και στην ποιότητα παρεχόμενων προϊόντων και υπηρεσιών.

Γ. Οικονομικά Μεγέθη που επηρεάζονται από μεταβολές της ανταγωνιστικότητας

1. Μείωση του όγκου των Ελληνικών Εξαγωγών σε ευρώ

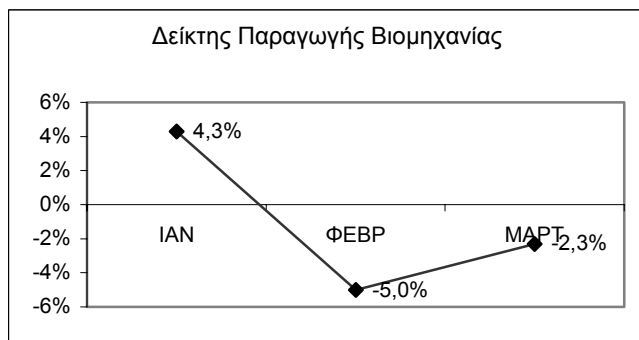

Πηγή ΣΕΒ, επεξεργασία στοιχείων ΕΣΥΕ

Έλλειμμα ανταγωνιστικότητας των ελληνικών προϊόντων που μπορεί να περιοριστεί μόνο με συντονισμένη εξαγωγική στρατηγική που θα βασίζεται στο τρίπτυχο ποιότητα – τιμή – μάρκετινγκ. Στο πλαίσιο αυτό ο ΣΕΒ παρέδωσε στο υπουργείο οικονομίας σχέδιο ανάκαμψης των εξαγωγών που προβλέπει συντονισμένες ενέργειες κράτους – εξαγωγέων για την ανάκαμψη των εξαγωγών.

Σύμφωνα με στοιχεία της ΕΣΥΕ οι ελληνικές εξαγωγές σε ευρώ, εξαιρουμένων των προϊόντων πετρελαίου, παρουσιάζονται μειωμένες τη χρονική περίοδο Ιανουαρίου – Δεκεμβρίου 2002 κατά -3,2% σε σύγκριση με τη αντίστοιχη χρονική περίοδο του 2001. Εντούτοις, σε δολάρια οι ελληνικές εξαγωγές αυξήθηκαν κατά 2,2%, οι εισαγωγές κατά 5,8% και το έλλειμμα εμπορικού ισοζυγίου κατά 8,3%.

2. Συγκρατημένη η βιομηχανική παραγωγή

Πηγή: ΣΕΒ, Επεξεργασία στοιχείων ΕΣΥΕ

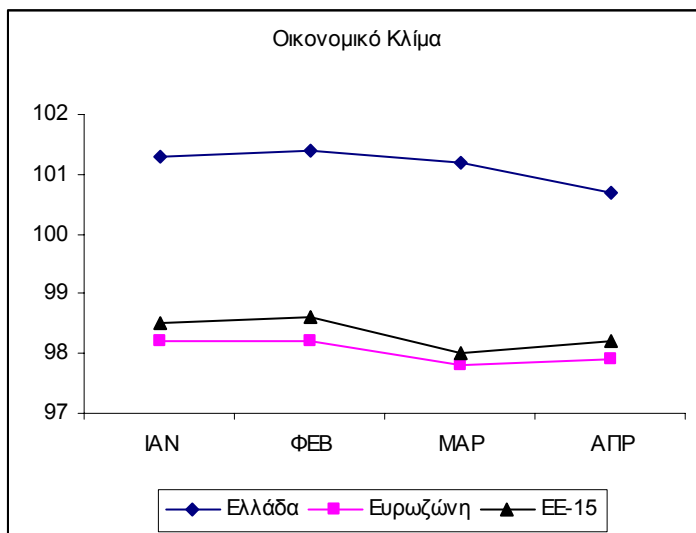
Σύμφωνα με στοιχεία της ΕΣΥΕ ο μέσος όρος του δείκτη παραγωγής βιομηχανίας το έτος 2002 παρουσίασε αύξηση κατά 0,7%. Τον Ιανουάριο του 2003 η βιομηχανική παραγωγή αυξήθηκε κατά 4,3% σε σχέση με τον ίδιο μήνα του προηγούμενου έτους, αλλά από τον Φεβρουάριο και έπειτα παρουσιάστηκε σημαντικά μειωμένη (-5% τον Φεβρουάριο και -2,3% τον Μάρτιο). Ο μέσος όρος για την περίοδο Ιανουαρίου – Μαρτίου 2003 σε σύγκριση με την αντίστοιχη περίοδο του 2002 παρουσιάζει μείωση κατά 0,9% σε σύγκριση με τον αντίστοιχο μέσο όρο του 2002.

	ΙΑΝ	ΦΕΒ	ΜΑΡ
Ευρωζώνη	1,2	2	-0,3
ΕΕ15	0,9	1,6	-0,6
Βέλγιο	1,3	-1,6	:
Δανία	-0,5	3,3	2,1
Γερμανία	1,8	2,6	0,3
Ελλάδα	0,4	2,2	1,1
Ισπανία	1,2	1,8	1,4
Γαλλία	0,9	2,4	-0,1
Ιρλανδία	2	12	-5,6
Ιταλία	0,9	-1	-1,6
Λουξεμβούργο	2,6	4,1	6,4
Ολλανδία	-0,2	4,3	-2,5
Αυστρία	:	:	:
Πορτογαλία	0,2	3,6	-2,7
Φιλανδία	1	3,7	-2,1
Σουηδία	1,7	-2,4	-4,7
Ην. Βασίλειο	-0,7	-0,4	

Πηγή: ΣΕΒ, επεξεργασία στοιχείων Eurostat

Η καλή επίδοση της Ελλάδας οφείλεται στην διαφορετική οικονομική συγκυρία.

3. Πτωτική Πορεία του Δείκτη Οικονομικού κλίματος στην Ελλάδα το πρώτο τετράμηνο του 2003

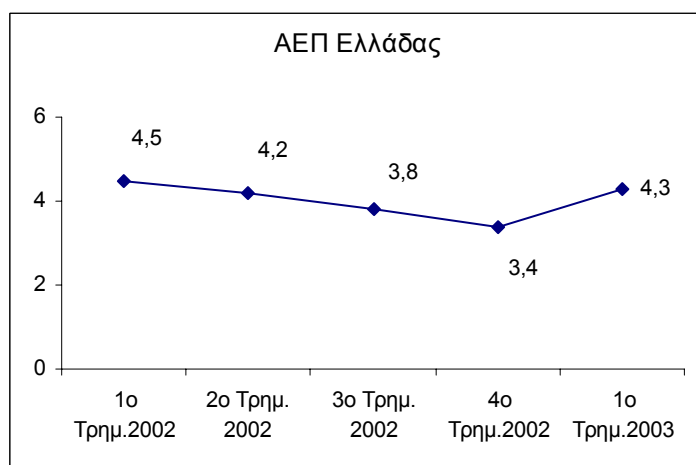

Ο δείκτης οικονομικού κλίματος στην Ελλάδα είναι υψηλότερος από τον αντίστοιχο της ΕΕ 15 και της ευρωζώνης αλλά ακολουθεί πτωτική πορεία την στιγμή που στην ΕΕ 15 και στην ευρωζώνη παρουσιάζει ανάκαμψη.

Αρνητικές ενδείξεις για το οικονομικό κλίμα στην Ελλάδα, παρά την θετική συγκυρία άνθησης του κλάδου των κατασκευών που οφείλεται στους ολυμπιακούς αγώνες.

Πηγή: ΣΕΒ, επεξεργασία στοιχείων IOBE

4. Θα διατηρηθεί η ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας;

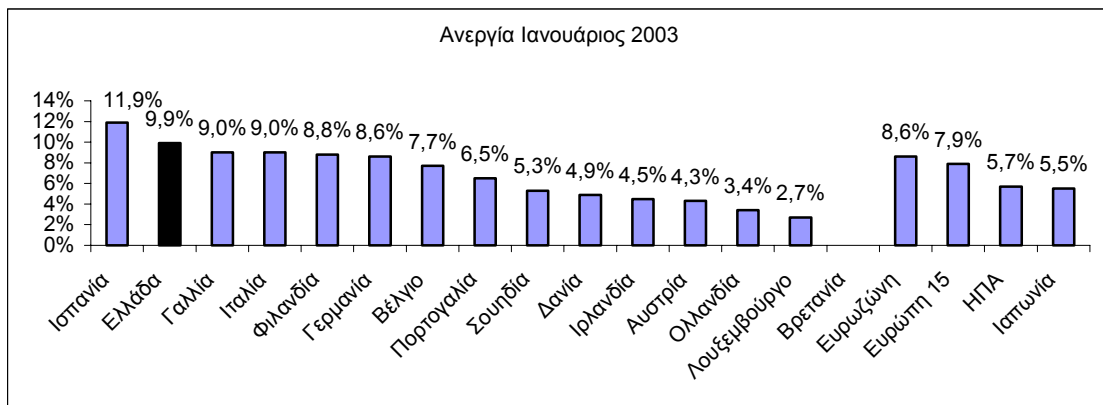

Το Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν της χώρας παρουσίασε το 2002 όπως και το 1^ο τρίμηνο του 2003 μια σταθερή αύξηση γύρω στο 4%. Εντούτοις ερωτηματικά τίθενται για την βιωσιμότητα της ελληνικής ανάπτυξης μιας και το 2002 η Ελλάδα δεν κατάφερε να εκπληρώσει τον στόχο του προγράμματος σταθερότητας για πλεόνασμα 0,8% , εμφανίζοντας έλλειμμα 1,3% του ΑΕΠ. Επίσης το δημόσιο χρέος εξακολουθεί να διαμορφώνεται στο 105,8% του ΑΕΠ.

Πηγή: ΣΕΒ, επεξεργασία στοιχείων ΕΣΥΕ

Χρειάζονται περαιτέρω αλλαγές στο ασφαλιστικό, εξυγίανση των δημοσίων υπηρεσιών, μείωση του κράτους και της γραφειοκρατίας και αύξηση της διαφάνειας.

5. Δεύτερη σε ανεργία η Ελλάδα με 9,9%, τον Ιανουάριο του 2003

Πηγή: ΣΕΒ, επεξεργασία στοιχείων Eurostat

Σύμφωνα με στοιχεία της Eurostat, η Ελλάδα τον Ιανουάριο του 2003 είχε το 2ο υψηλότερο ποσοστό ανεργίας στην ΕΕ15, με πρώτη την Ισπανία. Το ποσοστό ανεργίας των νέων ηλικίας 15 – 24 ετών ήταν 26,3%, έντεκα μονάδες υψηλότερο από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο (15,3%). Συγκριτικά με τα προηγούμενα έτη, το ποσοστό ανεργίας στην Ελλάδα έχει μειωθεί από 11% που ήταν το 1998 σε 9,9% το 2002..

Αρνητικές ενδείξεις για την ανταγωνιστικότητα της ελληνικής οικονομίας και των ελληνικών επιχειρήσεων

6. Με αποθαρρυντικές ενδείξεις ξεκίνησε η φετινή τουριστική χρονιά

Σύμφωνα με στοιχεία της Ένωσης Ξενοδόχων η φετινή τουριστική χρονιά ξεκίνησε με χαμηλές κρατήσεις σημειώνοντας τον Απρίλιο μείωση της μέσης πληρότητας των ξενοδοχείων της Αττικής κατά 11,5%.

Ένδειξη για μειωμένη ανταγωνιστικότητα των ελληνικών τουριστικών επιχειρήσεων. Ο ΕΟΤ έχει αναθέσει αναπτυξιακές μελέτες για τον τουρισμό που αφορούν έντεκα περιφέρειες της Ελλάδας. Εννέα από αυτές έχουν ολοκληρωθεί. Κρίσιμη είναι η περαιτέρω διαχείριση τους για να επιτευχθεί βελτιστοποίηση των αποτελεσμάτων.